

TORRA PÉREZ, Alberto.

«EL ARCA DE SANT CUGAT. NOTAS HAGIOGRÁFICAS Y DOCUMENTALES».

Anuario de estudios medievales, núm. 23
(Barcelona 1993), 544-61.

De tothom és coneguda la gran arca de plata destinada a guardar les relíquies de sant Cugat, procedent del monestir de Sant Cugat del Vallès, que durant molts anys figurà a l'església de Sant Cugat del Rec de Barcelona, i que avui és en dipòsit al Museu Diocesà. També és sabut que en la imatgeria que figura a les seves cares, s'hi havien interpretat escenes com les del baptisme per sant Cugat de les santes Juliana i Semproniana, les patronesses de Mataró, i de l'enterrament del sant amb l'assistència de les mateixes dues santes.

Abans que tot, l'autor del treball s'ocupa dels antecedents històrics relatius a aquesta arca, que sempre havia estat datada de principis del segle XIV, com figurava en un manuscrit anònim del segle XVIII, segons el qual Bonanat Basset, un donat al monestir, hauria lliurat al cenobi tots els seus béns per tal de fer construir un reliquiari a honor del sant titular. Doncs bé, l'autor ha descobert, i publica en apèndix, l'acta notarial de la susdita donació, feta l'any 1306, i a més dóna a conèixer el contracte de la construcció de l'arca, treball que fou confiat als mestres argenters Arnau de Camprodon i Joan Gènova de Perpinyà, en la data de l'11 d'abril de 1312. Tenim ara, doncs, perfectament documentada l'arca reliquiari. És més, Torra també ens informa de la transformació que va patir aquesta arca l'any 1664, quan va ésser reconstruïda per l'argenter de Barcelona Joan Perutxena, després que uns anys abans hagués estat probablement desmuntada com a mesura precautòria davant l'avanç endins Catalunya de les tropes de Felip IV (1651). Potser a causa d'aquestes vicissituds l'arca patí unes reduccions, puix les seves dimensions actuals resulten inferiors a les originals.

Finalment, l'autor es planteja si resulta versemblant la interpretació que s'ha vingut fent de les escenes de la vida de sant Cugat que apareixen a l'arca, el sentit d'atribuir algunes de les figures a les santes Juliana i Semproniana. El parer de Torra és que segons el text de la *passio* del sant, no es troba cap antecedent que el relacioni d'una manera expressa amb les dues santes. Endemés, una imat-

anuario de estudios medievales

ALBERTO TORRA PÉREZ

EL ARCA DE SANT CUGAT. NOTAS HAGIOGRÁFICAS Y DOCUMENTALES

CONSEJO SUPERIOR
DE INVESTIGACIONES
CIENTÍFICAS

23

Barcelona, 1993

geria de principis del segle XIV no podria inspirar-se mai en unes fonts literàries —les que recullen els fets històrics d'aquelles santes— que no es produïren fins entrat el segle XVII.

El treball d'Albert Torra constitueix, doncs, una bona aportació al coneixement en tots els aspectes de l'arca de sant Cugat, que tan directament concerneix la nostra ciutat per l'atribuïda relació del sant amb les santes Juliana i Semproniana, i certament ho ha fet amb tot el rigor necessari i amb una aportació exhaustiva i minuciosa d'antecedents i fonts documentals sobre el cas.

J. LL.

PALOMER i PONS, Jordi.

**UNS RANDERS ARENYENCS.
LA FAMÍLIA CASTELLS. 1862-1962.**

Museu Marés de la Punta (Arenys de Mar 1994).

Encara que la finalitat del treball sigui presentar una família de randers d'Arenys de Mar, com ho foren els Castells, de fet l'autor comença introduint el lector a l'activitat de les puntes de coixí i les puntaires al llarg de la Costa de Llevant, concretament en la zona situada entre Calella i Mataró, i sobretot ofereix una àmplia informació d'aquest ram a Arenys de Mar, des de finals del segle XVIII.

Palomer es refereix seguidament a la família Castells, objecte de la monografia, per explicar-nos el seu origen, la seva evolució en el temps, així com les seves activitats. Precisament, el seu fundador, Marià Castells i Diumeró era fill de Mataró i es traslladà a Arenys de Mar, on ja el trobem el 1859, any que es casà amb l'arenyenca Anna Maria Simon. En la creació de models, fou molt ajudat pel seu fill Marià, dibuixant, miniaturista, conegut també pels seus ex-libris.

Els randers –que solien ésser botiguers o comerciants– confiaven la feina a unes puntaires treballant en llurs cases, i no solament de la pròpia població sinó de les viles veïnes. La família Castells, ultra el taller propi, també donava feina a puntaires d'Arenys de Munt, Caldes d'Estrac, Llavanes, Sant Vicenç de Montalt, Canet de Mar, Sant Iscle, Sant Pol de Mar, Calella i altres poblacions. Palomer dóna a conèixer la nomenclatura, és a dir, les senyes d'identificació que, abans d'usar-se la numeració, hom donava a cada dibuix o patró, alguns dels quals, al parer de Paloma, podrien provenir ben bé del segle XVIII, donada la tradició de la punta de coixí a casa nostra.

Les vendes, la clientela, els articles produïts (volants, entredosos, aplics, mocadors, mantons, mantellines, etc.), la seva organització comercial, les primeres matèries, són un dels altres aspectes estudiats, que ajuden al coneixement de l'empresa, i tampoc no hi manquen uns gràfics per a fer més entenedora la seva trajectòria econòmica. Igualment ens informem que els Castells tenien molts compradors a l'Estat espanyol, i també a França, Argentina, Cuba, Paraguai, Perú, i que àdhuc sostenien relacions amb cases de Nova York i de Melbourne.

Jordi Palomer i Pons

**UNS RANDERS ARENYENCS
LA FAMÍLIA CASTELLS
1862-1962**

MUSEU MARÉS DE LA PUNTA

A la darrera part del treball, que podríem dir-ne d'adorn, es dóna compte de la participació de la casa Castells a diferents exposicions, i d'alguns treballs puntuals que li donaren molt renom, com fou l'encàrrec de l'Institut Català de Sant Isidre, l'any 1906, d'un mocador amb motiu de les noces del rei Alfons XIII amb Victòria de Battenberg. Aquesta finíssima peça comptà amb un disseny o patró d'Alexandre de Riquer. Uns altres treballs destacats, realitzats entre 1928 i 1930, foren les peces per a ornaments de la capella de Sant Jordi del palau de la Generalitat (aleshores de la Diputació provincial).

No cal dir que Jordi Palomer, amb aquesta petita monografia ha realitzat un treball positiu en donar a conèixer les activitats de randers, durant un segle, de la família Castells. Ensenms resulta una encertada aportació al coneixement de la indústria de les randes i del treball de les puntaires al coixí. Diverses il·lustracions ens mostren algunes de les peces i articles produïts per la casa Castells, entre els quals el famós «mocador de la reina».

J. LL.